

Aan de gemeenteraad

Op 19 januari 2022 stelde I. Elfilali (Volt) ons schriftelijke vragen over 'Hoe staat het met de uitvoeringsagenda Biodiversiteit' (23bb000333).

Inleidend wordt gesteld:

De natuur in de stad is de basis voor ons welzijn, het voorkomen van ziekten, en essentieel voor onze voedselvoorziening, voor verkoeling, zuivering van het water en de lucht om ons heen. Het aantal soorten, planten, dieren en schimmels neemt schrikbarend snel af en dat is een graadmeter voor onze gezondheid. Rotterdam scoort slecht als het gaat om de fysieke leefomgeving en gezondheid van de stad, zo blijkt uit ook uit het onderzoek van adviesbureau Arcadis de tweede editie van de Gezonde Stad Index 2022. Volt stelde hier ook eerder vragen over.

In december 2022 zijn in Canada onder leiding van de Verenigde Naties landen bij elkaar gekomen om de zorgwekkende staat van de natuur en de afnemende biodiversiteit wereldwijd te bespreken. De uitkomst van deze bijeenkomst is een raamwerk met afspraken om het tij te keren, namelijk het global biodiversity framework. De Volt, GroenLinks, PvdD, D66, BIJ1 en CU fracties maken zich zorgen en voelen de urgentie om te handelen. Het is van groot belang dat als we internationaal afspraken maken, we dit ook lokaal doen. Door lokaal te handelen halen we ook daadwerk resultaat. Rotterdam kan hierin vooroplopen: samen voor de natuur voor de Rotterdammer. Daarom stellen wij de volgende vragen. Hoe staat het met de uitvoeringsagenda biodiversiteit?

Uitvoeringsagenda Biodiversiteit

Rotterdam wil een stevige impuls gaan geven aan de biodiversiteit blijkt uit het Rotterdamse coalitieakkoord 2022-2026 Eén Stad. Ook in het verleden is hier aandacht aan besteed bijvoorbeeld met de Uitvoeringsagenda Biodiversiteit. Hierin staan een flink aantal piketpaaltjes voor de jaren 2021-2022. Het eerste hoofdstuk heet Urgentie in Rotterdam en stelt in de introductie:

"Ook Rotterdam kampt met een teruggang in de biodiversiteit. Er verblijven steeds meer mensen op elke vierkante meter in de stad. We bouwen volop. De bodem verdroogt en verarmt. Er is een toenemende hoeveelheid kunstmatig stadslicht waardoor dieren last hebben in hun jacht, oriëntatie en energiehuishouding. En we planten te eenzijdig: te veel dezelfde soort bomen, gras, planten en bloemen. Maar ook luchtvervuiling en geluidsoverlast beïnvloeden de biodiversiteit. Dat is zichtbaar in zowel de meer landelijke gebieden als in het stedelijk gebied in Rotterdam."

Hieronder volgen de vragen en onze beantwoording:

Vraag 1:

De Uitvoeringsagenda Biodiversiteit heeft ambities beschreven met piketpaaltjes voor de jaren 2021-2022. Gezien het belang van biodiversiteit zien wij graag de ambities voor het versterken van de biodiversiteit in Rotterdam voor de volgende jaren. Is er een nieuwe uitvoeringsagenda in de maak voor de jaren 2023 en verder? Wanneer kunnen we deze verwachten?

Antwoord:

Ja. Voor het zomerreces 2023 kunt u een nieuwe uitvoeringsagenda Biodiversiteit verwachten voor de periode 2023-2027.

Vraag 2:

In de Uitvoeringsagenda Biodiversiteit staat 'meten is weten' met een referentie naar de Nationale Monitor Duurzame Gemeenten van universitair kenniscentrum Telos. Toen de uitvoeringsagenda werd geschreven ging het niet goed met het Rotterdamse 'ecologisch kapitaal'.

Wat zijn de meest recente cijfers in deze monitor en bij welke onderdelen (denk aan bijvoorbeeld natuur- en landschap, lucht, water en bodem) gaat het na de uitvoeringsagenda beter? Graag bij de beantwoording meenemen welke onderdelen beter gaan, waar op moet worden doorgepakt en welke extra interventies nodig zijn om beter te scoren.

Antwoord:

Rotterdam heeft de afgelopen 9 jaar consistent een score van 45.7 behaald op het gebied van natuur en landschap. Echter, de totale score van het ecologisch kapitaal is met 0,6 afgenomen ten opzichte van vorig jaar en bedraagt nu 38.1. Voor gedetailleerde scores per onderdeel kunt u bijlage 3 raadplegen.

De cijfers van de Telos-monitoring zijn gebaseerd op verschillende aspecten, waarbij natuur en landschap het meest representatief is voor biodiversiteit. Desalniettemin biedt de Telos-monitoring niet voldoende handvatten om te weten waarop moet worden doorgepakt en welke interventies nodig zijn.

Ondanks dat de Telos-monitoring niet volledig representatief is, is deze wel gebruikt in de Uitvoeringsagenda 2021-2022 om de urgentie van biodiversiteit te benadrukken. De monitor laat zien hoe het gesteld is met het ecologisch kapitaal. Een van de onderdelen van de Telos-monitoring die het ecologisch kapitaal bepaalt, is natuur en landschap. Echter, wij beschouwen natuur en landschap niet als een perfecte benadering van 'biodiversiteit'. De indicator 'soortenrijkdom' (die 25% van het ecologisch kapitaal bepaalt) beschouwen wij als een benadering van de beste indicator.

Onze Rotterdamse uitvoeringsagenda biodiversiteit, met de diverse sporen en acties, is het antwoord op de huidige score. Het is belangrijk op te merken dat tijd een belangrijke rol speelt, aangezien de effecten vaak pas na meerdere jaren meetbaar zijn. Voor de monitoring van de doelstellingen in de uitvoeringsagenda is een meetnetwerk opgezet dat inzicht moet geven in de status van de biodiversiteit. Via dit meetwerk en de bijbehorende rapportages krijgen we meer inzicht in welke interventies invloed hebben.

Vraag 3:

In de Uitvoeringsagenda Biodiversiteit wordt geschreven dat de stand van zaken van de biodiversiteit nu nog te gefragmenteerd is en dat er is geen overkoepelende visie is. Welke stappen zijn de afgelopen jaren gemaakt om de stand van zaken en de overkoepelende visie te verbeteren?

Om de huidige situatie en toekomstige visie te verbeteren, hebben we een analyse uitgevoerd op een periode van 10 jaar aan flora- en faunagegevens. Deze analyse resulteerde in de Natuurindicatiekaart, die aantoonde dat er behoefte is aan een gestructureerde manier om flora en fauna te meten. Dit leidde tot de oprichting van een meetnetwerk voor flora en fauna.

In eerste instantie biedt de Natuurindicatiekaart een algemeen overzicht van de biodiversiteitstoestand. Echter, door de implementatie van het meetnetwerk en het verzamelen van natuurdata uit andere bronnen, kan dit beeld steeds completer worden gemaakt, waardoor het realistischer wordt. Naast het in kaart brengen van de biodiversiteitstoestand, worden er verschillende stappen genomen om de juiste maatregelen op de juiste plaats te kunnen nemen, zowel nu als in de toekomst, ter bevordering van de visieontwikkeling.

Dit omvat onder andere de ontwikkeling van de kernbiotopenkaart, een kaart met ecologische structuren en een pakket aan maatregelen voor inrichting, beheer en ontwikkeling, gekoppeld aan belangrijke soorten in de natuur. Deze elementen worden samengebracht in de zogenaamde "toolbox biodiversiteit", die momenteel wordt ontwikkeld. We verwachten dat de eerste versie van de toolbox in het derde kwartaal van 2023 met u gedeeld zal worden.

Vraag 4:

Het is volgens de Uitvoeringsagenda Biodiversiteit lastig om aansluiting te vinden bij de grote opgaven in de stad als 1. verdichting, 2. de klimaatverandering en 3. de energietransitie. Kan per onderwerp aangegeven worden welke stappen de afgelopen jaren hierin zijn gemaakt? Kan bij de beantwoording de volgende vragen worden meegenomen.

- Wanneer wordt er gekozen voor het versterken van de biodiversiteit en wanneer zijn andere factoren leidend?
- Is er een beschermingsmechanisme voor onze stadsnatuur en hoe kan de commissie BWB hier toezicht op houden? Nu wordt bij projecten het aandeel over groen heel subjectief beschreven en kan de commissie daar weinig tot geen invloed op uitoefenen.

Antwoord:

De in ontwikkeling zijnde Toolbox Natuur inclusief Rotterdam biedt ontwikkelaars, ontwerpers en beheerders inzicht in de juiste instrumenten op de juiste locaties om de biodiversiteit te vergroten of te behouden. Door een duidelijk beeld te hebben van de staat

van de biodiversiteit, kunnen we prioriteiten stellen. De Natuurindicatiekaart biedt daarbij waardevolle richtlijnen. Hiermee wordt het een instrument dat aansluit bij de uitdagingen van klimaatverandering, verdichting en energietransitie. Hieronder geven we nog een toelichting per onderwerp:

1. Voor de verdichtingsopgave hebben we aansluiting gezocht bij het Manifest Bouwen voor Natuur en dit is tevens ondertekend door wethouder Zeegers namens Rotterdam.
2. Voor de uitdaging van klimaatverandering werken we nauw samen met het programma "Rotterdams Weerwoord" en "Rotterdam gaat voor groen". Door de synergie-effecten te benutten, leggen we meer divers groen aan om de impact van klimaatverandering tegen te gaan.
3. Voor de energietransitie opgave biedt de Toolbox eveneens de juiste instrumenten om maatregelen te nemen die de biodiversiteit bevorderen.

De Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) fungeert als een essentieel beschermingsmechanisme voor onze stadsnatuur. Deze wet bevat regels voor het beschermen van in het wild levende dier- en plantensoorten, evenals belangrijke natuurgebieden in Nederland.

Het wettelijk kader (Wnb) wordt landelijk en provinciaal gestuurd, waardoor de provincie het bevoegd gezag is. Dit biedt concrete bescherming voor flora en fauna. Het Natuurnetwerk Nederland is een provinciaal beleidskader dat zich richt op gebieden. Ook gemeenten moeten zich aan deze wet houden.

Vraag 5:

De Uitvoeringsagenda Biodiversiteit zet in op twee pijlers: 1. Het verbeteren van vestiging condities voor planten en dieren en 2. het versterken van groene en blauwe netwerken op de verschillende schaalniveaus in de stad. Daarmee kunnen planten en dieren zich verplaatsen en zich uitbreiden. Graag horen wij wat is behaald, waar meer tijd voor nodig is en welke acties verlenging nodig hebben.

Antwoord:

Bij het nemen van de juiste maatregelen op de juiste plaats wordt gekeken naar de ecologische behoeften van planten en dieren in verschillende leefgebieden en ecologische structuren. Dit vormt de basis voor het versterken van de leefomstandigheden.

Door middel van samenwerking zijn er al verbeteringen bereikt in verschillende projecten, zowel publieke als private initiatieven zoals Reyerood, Dak van de Doelen, Essenburgpark, Dakpark, Bijenlint aan de Gordelweg, Bijenlandschap Ijsselmonde, en anderen. Deze projecten hebben zich gericht op het vergroten van de biodiversiteit en het nemen van passende maatregelen om de vestigingscondities en verbindingen voor flora en fauna te bevorderen.

Het vergoten van de biodiversiteit blijft een belangrijk aandachtspunt en zal in de komende jaren verder worden geïntegreerd in projecten en beheeropgaven. Het is echter belangrijk om te benadrukken dat de effecten van deze inspanningen vaak pas na enkele jaren merkbaar zijn. Tijd speelt dus een cruciale rol bij het bereiken van de gewenste resultaten.

Vraag 6:

Bij het werken aan het vergroten van de biodiversiteit wil de gemeente samenwerken met (inter)nationale partners en onderzoeksinstituten. Wij zouden hier graag inzicht in willen krijgen, in zowel de samenwerkingsverbanden die zijn ontstaan als de goede voorbeelden die zijn uitgewisseld. Ook is de vraag of er nog concrete samenwerkingen op de planning staan en zo ja, welke?

Antwoord:

Rotterdam werkt samen met verschillende partners om de kennis over biodiversiteit te vergroten. Belangrijke kennisinstituten zoals Naturalis, RIVM en Erasmus University en Hogeschool Rotterdam zijn betrokken. Rotterdam is ook aangesloten bij twee Groene Cirkels van de provincie Zuid-Holland: Groen en Gezonde stad en Bijenlandschap. Daarnaast neemt Rotterdam deel aan de Citydeal Openbare Ruimte.

De samenwerking omvat verschillende inspanningen, zoals het opzetten van pilotprojecten, kennisuitwisseling over biodiversiteit, natuur en gezondheid, monitoring en het bevorderen van natuur inclusief bouwen. Op dit moment zijn er geen andere samenwerkingsverbanden gepland.

Vraag 7:

De Uitvoeringsagenda Biodiversiteit benadrukt nog eens dat de natuur in de haven zowel op het land als in het water - uniek is. Het Havenbedrijf werkt graag samen met Rotterdam om de biodiversiteit te vergroten.

Hoe kijkt de wethouder naar het feit dat het Havenbedrijf (samen met het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) nog steeds niet de beloofde natuurcompensatie heeft gerealiseerd die nodig is i.v.m. met de aanleg van de Tweede Maasvlakte? Aan welke projecten -die de biodiversiteit vergroten- heeft het Havenbedrijf sinds 2020 meegewerkt en wat zijn de resultaten?

Antwoord:

Het college zet zich in voor het versterken van de biodiversiteit, zoals vermeld in het coalitieakkoord. Samenwerking met het Havenbedrijf Rotterdam en andere partners is daarbij essentieel. Het Havenbedrijf zet zich actief in voor het behoud en vergroten van biodiversiteit in de haven. Ze hebben een goed meetnetwerk opgezet, leggen tijdelijke natuur aan, creëren groen natuuroevers en hebben een eigen natuurvisie¹. Ze werken ook aan natuurvriendelijk beheer van hun terreinen en de aanleg van vooroevers om rustige paaiplaatsen voor vissen te creëren, zoals de Groene Poort bij Rozenburg.

Een deel van de natuurcompensatie voor de aanleg van de tweede Maasvlakte is al uitgevoerd door het aanleggen van nieuwe duinen bij 's Gravenzande/Ter Heide. Het tweede deel van de compensatie, de instelling van een zeereservaat voor de kust van Zuid-Holland en Zeeland, is nog niet gerealiseerd vanwege een rechtszaak aangespannen door natuurorganisaties. Het ministerie van LNV is verantwoordelijk voor de realisatie van dit tweede deel van de compensatie op zee.

¹ <https://www.portofrotterdam.com/sites/default/files/2021-05/natuurwijzer%20haven%20rotterdam.pdf>

Vraag 8:

De Uitvoeringsagenda Biodiversiteit had in de planning een 'gesprek met de stad' rondom biodiversiteit. Graag willen wij terugkoppeling van dit gesprek. Daarin graag de volgende vragen beantwoorden: wanneer heeft dit plaatsgevonden? Wat zijn de uitkomsten van dit gesprek? Zijn er nieuwe inzichten, hoe is hier op ingespeeld? Welke concrete acties zijn hieruit voortgevloeid?

Antwoord:

Er hebben verschillende gesprekken "met de stad" plaatsgevonden, zowel online als offline, in de vorm van evenementen. Op 20 mei 2022 werd er een bijeenkomst gehouden in Diergaarde Blijdorp, in samenwerking met partners zoals het Natuurhistorisch Museum Rotterdam van het Publiekplatform Biodiversiteit Rotterdam. Er waren maar liefst 150 aanwezigen van diverse organisaties en betrokken Rotterdammers bij dit gesprek met de stad.

Dit gesprek heeft geleid tot een sterk gevoel van urgentie en betrokkenheid bij de diverse groep Rotterdammers omtrent biodiversiteit. Samenwerking is cruciaal en wordt sterk gewaardeerd, wat heeft geleid tot een structurele samenwerking tussen het Publiekplatform Biodiversiteit en verschillende bewonersorganisaties en publieksorganisaties in de stad. Het gesprek met de stad blijft daarmee actief.

Op dit moment wordt ook actief gewerkt aan de ontwikkeling van een citizen science-plan, wat heeft geleid tot nauwere samenwerking met partners. Daarnaast is het gesprek met de stad ook via diverse mediakanalen gevoerd en zijn specifieke doelgroepen betrokken tijdens de Rotterdam Architectuur Maand, waar het belang van natuur inclusief bouwen werd besproken.

Al met al heeft het gesprek met de stad een structureel karakter gekregen, met een sterke focus op samenwerking en betrokkenheid. Dit vormt een solide basis om verdere stappen te zetten op het gebied van biodiversiteit en de waardevolle input van de Rotterdammers te integreren.

Vraag 9:

De ambitie was er om -n.a.v. dit gesprek met de stad- een biodiversiteitsmanifest op te stellen en te ondertekenen met bewoners, corporaties, professionals en andere betrokken partijen in de stad. Is deze er gekomen en zo ja, kan het manifest naar ons toegestuurd worden met een toelichting m.b.t de behaalde resultaten? Zo nee, waardoor is dit niet gelukt en gaat het nog gebeuren?

Antwoord:

In Rotterdam hebben we ons gericht op het opbouwen van een netwerk en het stimuleren van samenwerking met diverse stakeholders. Hoewel er geen specifiek Rotterdams biodiversiteitsmanifest is opgesteld, hebben we wel actief samengewerkt met lokale partijen via de Groentafels, een initiatief van stichting Groen010. Onze inzet lag voornamelijk op het bevorderen van bouwprojecten die rekening houden met natuur en biodiversiteit. Dit omvat zowel de ontwikkeling van nieuwe woningen, als het creëren van groene omgevingen in en rondom de wijken. Daarnaast hebben we het landelijke manifest voor Bouwen en Natuur ondertekend², waarin we ons inzetten voor een duurzame bouwpraktijk met oog voor de natuur.

---

² [Manifest bouwen voor natuur](#)

Vraag 10:

In de Uitvoeringsagenda Biodiversiteit werd de ambitie uitgesproken om vijf biodiverse 'no-regret' maatregelen op te stellen, zodat bewoners die kunnen toepassen bij hun eigen woning of in hun straat. Graag willen wij terugkoppeling omtrent deze maatregelen: welke zijn het, waren ze succesvol en hoe frequent is er gebruik van gemaakt? Zijn er goede concrete voorbeelden uitgekomen als buurtinitiatieven of een omarming door wijkmanagers?

Antwoord:

Er zijn 19 no-regret maatregelen opgesteld, die zijn samengebracht op een Handige afvinkkaart (zie bijlage 2). Deze afvinkkaarten zijn verspreid via partners van het Publieksplatform Biodiversiteit. Ze hangen op diverse groene locaties in de stad, zoals de buurthuiskamer Rottekwartier en de Botanische Tuin Afrikaanderwijk. Ook zijn ze te vinden in de keetjes van Opzoomermee en worden ze gebruikt bij infomarkten. De wijktuinmannen geven advies aan bewoners tijdens zelfbeheer-acties, waarbij de afvinkkaart als leidraad wordt gebruikt, om aanvullende maatregelen op hun privéterrein te nemen. Daarnaast zijn de afvinkkaarten uitgedeeld tijdens de Tegel-wipactie bij de Kuip, in samenwerking met Rotterdams Weerwoord.

Om de no-regret maatregelen onder de aandacht te brengen, hebben we ook polls op sociale mediakanalen, met name instagram, gebruikt. Deze polls behandelden maatregelen die zowel op balkons als in (gevel)tuinen kunnen worden toegepast. Uit de polls blijkt dat het planten van verschillende soorten planten in tuinen en op balkons en het ophangen van vogelhuisjes en insectenhôtels het meest genoemd worden als genomen acties door bewoners. We houden echter geen overzicht bij van welke maatregelen en hoe vaak worden toegepast.

Vraag 11:

Bij het onderdeel snelle winst zijn een aantal etalageprojecten besproken. Welke van deze projecten lopen goed en waar valt nog winst te behalen? Een aantal projecten lijken nog niet van de grond te komen (bv. De Hofbogen) of zijn geschrapt (bv. Feyenoord City). Wat zijn hiervan de gevolgen? Zijn er nieuwe etalageprojecten bijgekomen?

En

Vraag 22:

Wat zijn de 30 goede voorbeelden geworden ter inspiratie van biodiversiteit beheren, inrichten en ontwikkelen in de stad, zoals voorgenomen in de uitvoeringsagenda? Waar worden deze toegepast? Worden die ook toegepast door stadsbeheer010? Kunnen een aantal concrete successen van het toepassen van 30 goede voorbeelden worden gegeven?

Antwoord vraag 11 en 22:

Rotterdam is actief bezig met het bevorderen van biodiversiteit in verschillende projecten. Bij het Hofbogenpark wordt biodiversiteit een centraal onderdeel van het ontwerp, gericht op het creëren van een divers gemeenschap van soorten, waaronder mensen, bijen en egels. De oplevering van het groen-blauwe biodiverse dak van De Doelen dient als een belangrijk voorbeeld voor de stad van vergroening en klimaatadaptatie, en biedt een

hotspot voor bijen en vogels. Het Dakpark is ook een mooi project waar bestaand groen wordt verrijkt met een bijenlint, waardoor het park aantrekkelijker wordt en meer biodiversiteit ondersteunt.

Vanuit het coalitieakkoord is er ook een ambitieus plan om de komende vier jaar 40 hectare bijenlandschap te realiseren. Dit omvat maatregelen in het eigen gebied van de gemeente, maar ook het stimuleren van Rotterdammers om met kleine acties, zoals het vergroenen van balkons, het verwijderen van tegels en het adopteren van boomspiegels, bij te dragen aan biodiversiteit. Daarnaast worden bewoners geholpen bij grotere initiatieven, zoals groene daken, het vergroenen van tuinen en het planten van bomen.

Samen met de stad worden goede voorbeelden ontwikkeld, zoals de Groene Kaap, Little C en KOER, die natuur inclusieve ontwikkelingen bevorderen. Projecten zoals het groenblauwe biodiverse dak op De Doelen, de Peperklip en het dak aan de Robert Fruinstraat dienen als inspirerende voorbeelden van multifunctionele daken. Het ontwerp van het Hofbogenpark biedt straks de mogelijkheid voor mens en dier om samen van het park te genieten. Het nog in ontwikkeling zijnde Park de Steilrand zal een goed voorbeeldproject worden voor biodiversiteit in termen van inrichting en beheer, en zal een belangrijke ecologische verbinding vormen.

Daarnaast zijn er projecten die in samenwerking met Rotterdammers zijn gerealiseerd en ecologisch worden beheerd, zoals de verschillende bijenlinten in de stad, het tegelwippen-initiatief en de uitdeelacties van Kuip-gras, bijenhotels en bloemzaden. In Reyerood heeft een bewonersinitiatief geleid tot de transformatie van een stuk gras naar een biodivers groengebied met een bloemenweide, struiken, bomen en een paddenpoel.

Natuurlijk vriendelijke oevers, zoals die bij Little C en op het eiland van Brienenoord, hebben grote waarde voor zowel mens als dier. Het eiland van Brienenoord is een populaire recreatieplek en biedt ook rustplaatsen voor bevers. In de Wolvenvallei in het Kralingse Bos is er een geslaagde combinatie van waterberging en ruimte voor natuurvriendelijke oevers, waar verschillende amfibieën zoals watersalamanders, padden en kikkers van profiteren. Bij het beheer van ons bosplantsoen houden we nadrukkelijk rekening met ecologisch beheer, waardoor biodiversiteit zich beter kan ontwikkelen dan voorheen.

Vraag 12:

Zijn de concrete biodiversiteitsbevorderende plannen bij de gebiedsontwikkeling M4H en de visie Meerjarenbosplantsoen reeds inzichtelijk? Zo ja, waar zijn deze te vinden?

Antwoord:

In M4H worden concrete maatregelen genomen om biodiversiteit te bevorderen in elk deelgebied, zoals vastgelegd in de masterplannen. Het eerste masterplan voor het Merwehaven deelgebied wordt naar verwachting voor het zomerreces ter vaststelling aangeboden.

De meerjarenvisie voor ons bosplantsoen is een (interne) beheeraanpak waarbij steeds meer nadruk wordt gelegd op ecologisch beheer als onderdeel van ons onderhoud. De aanpak omvat drie kernpunten om biodiversiteit te bevorderen: gevarieerd en afwisselend bosplantsoen, verbindingen tussen bosplantsoenvakken en verspreiding door de stad.

Vraag 13:

Volgens de Uitvoeringsagenda Biodiversiteit zou biodiversiteit onderdeel moeten worden van de gemeentelijke subsidie klimaatadaptatie. Graag meer inzicht in deze subsidie: hoe vaak is deze aangevraagd, kunnen concrete voorbeelden worden genoemd en wat is het percentage aan subsidie dat daar naartoe gaat?

Antwoord:

Sinds mei 2021 kunnen Rotterdammers extra subsidie krijgen voor beplanting die biodiversiteit bevordert, als onderdeel van de klimaatadaptatiesubsidie. In 2022 zijn ongeveer 20 aanvragen ingediend voor biodiverse beplanting, tegenover 13 aanvragen in 2021. Bewoners kunnen een substantiële financiële bijdrage ontvangen voor het nemen van klimaat adaptieve maatregelen, zoals het vergroenen van de tuin, het opvangen van regenwaterafvoer. Daarnaast is er een extra bijdrage beschikbaar voor het aanplanten van biodiverse beplanting. De vergoeding voor het aanleggen van biodiverse beplanting is echter lager dan die voor klimaat adaptieve maatregelen. Ongeveer 10% van het totale subsidiebedrag per aanvraag wordt toegewezen voor biodiverse beplanting.

Als voorbeeld van een concreet project is de vergroening van een gemeenschappelijke binnentuin van een organisatie. Hierbij werd 169 m² groen aangelegd, 1050 m² verhard oppervlak afgekoppeld en 3 m³ water opgevangen. Daarnaast werden 10 planten, 103 struiken en 15 bomen van de plantenlijst geplant. Verder heeft een particulier aan de Jan van der Ploegsingel een groen dak aangelegd met 407 planten van de plantenlijst, terwijl een bewoner aan de Bergweg een groen dak heeft aangelegd met 113 planten van de plantenlijst.

Vraag 14:

Een piketpaaltje voor 2021-2022 was het beter in beeld brengen van de biotopen en doelsoorten in Rotterdam. Wat is de status hiervan? Welke doelsoorten zijn hieruit gekomen en welke concrete acties zijn er per doelsoort gemaakt om ervoor te zorgen dat zij in Rotterdam een stevige impuls krijgen?

Antwoord:

In de nieuwe Uitvoeringsagenda 2023-2027 en de Toolbox Natuur inclusief Rotterdam gebruiken we de term "gidssoort"³ in plaats van "doelsoort". We maken gebruik van "kernbiotopen", sub-biotopen, "ecologische structuren" en "gidssoorten" om specifieke gebieden (zowel natuurlijke als stedelijke kernbiotopen) te illustreren en om passende maatregelen op de juiste locaties te bepalen. Er zijn 20 kernbiotopen geïdentificeerd, elk met bijbehorende gidssoorten.

Met behulp van de Toolbox Natuur inclusief krijgen we inzicht in de maatregelen die op verschillende plaatsen in de stad moeten worden genomen om de leefomgeving van de gidssoorten te verbeteren. De werkwijze met kernbiotopen, ecologische structuren, gidssoorten en maatregelen is nog in ontwikkeling. Dit betekent dat we niet alleen kijken naar beschermde en bedreigde soorten. In bijlage 1 vindt u een overzicht van de gidssoorten.

³ Ter informatie onderscheid doelsoort, gidssoort en indicatorsoort: Doelsoort: soort waarop natuurbeleid gericht is... Indicatorsoort: soort die indicatief is voor een bepaald kenmerk van het milieu. De aan- of juist afwezigheid (of toestand) van de indicatorsoort vertelt wat de kwaliteit is van het milieu. Gidssoort: Een gidssoort is een soort wiens aan- of afwezigheid inzicht geeft in de kwaliteit en het type leefgebied, en in algemene soorten die daar voorkomen, heeft een

Vraag 15:

Er is een monitoringssysteem 2021-2025 opgezet. Waar is deze te vinden, welke onderwerpen worden er gemonitord en hoe? De nulmeting van monitoring is gereed, wat was de uitkomst? Hoe gaat deze monitoring? Wat gaat qua systematiek goed en wat kan beter?

Antwoord:

Het meetnet is gebaseerd op de belangrijke leefgebieden (kernbiotopen) in de stad en is op 24 augustus 2022 aan de raad gepresenteerd. Zie ook 22bb005144 en bijlage 3 voor opzet natuurmeetnet Gemeente Rotterdam. Er zijn 6 soortgroepen benoemd, namelijk: vogels, vlinders, vleermuizen, libellen, amfibieën en flora. Voor ieder kernbiotoop zijn per soortgroep 2 transecten (routes) uitgezet. Voor elk kernbiotoop zijn er 2 transecten (routes) uitgezet voor elke soortgroep. Elk soortgroep wordt elke 2 jaar uitgebreid gemonitord. Het Meetnet Flora & Fauna Rotterdam is in 2022 van start gegaan. In datzelfde jaar zijn we begonnen met het uitvoeren van het meetnet door het volgen van de transecten. Deze werkwijze is succesvol getest en zal de komende jaren worden voortgezet. Na een succesvolle aanbesteding hebben we deskundige partijen gekoppeld aan de uitvoering van het meetnet tot en met 2026. De gegevens van deze eerste ronde over de inventarisatie van de soortgroep libellen worden voor het zomerreces met u gedeeld.

Vraag 16:

Het monitoringsysteem heeft ook als doel het opzetten van een databank waarin ook private gegevens worden verzameld. Om welke gegevens gaat het? Wat is de status van deze databank en wat heeft het tot nu toe opgeleverd?

Antwoord:

Het meetnet combineert gegevens met de Nederlandse Databank Flora en Fauna (NDFF), inclusief verzamelde gegevens van de gemeente via het meetnet en citizen science. De NDFF bevat gevalideerde waarnemingen van ecologische bureaus, onderzoeksinstellingen en particulieren via www.waarneming.nl. Deze databank is waardevol voor de analyse van 10 jaar, zoals te zien in het antwoord op vraag 18.

Vraag 17:

Welke verschillende manieren om de biodiversiteit te verwaarden zijn verkend? Welke zijn succesvol en welke zijn minder goed te gebruiken? Welke gaan ingezet worden om onze doelen voor het vergroten van de biodiversiteit te vergroten?

Antwoord:

We hebben verschillende methoden onderzocht, zoals de Groene Batenplanner(RIVM), TEEB-stad(RIVM), de Natuurpunten (PBL), en de MKBA ontwikkeld in het project LIFE@Urban Roofs (Arcadis). Veel van deze methoden bieden vooral een indicatie van de waarde van groen, terwijl de waarde van biodiversiteit nog steeds moeilijk te kwantificeren is volgens de wetenschappelijke literatuur en bijbehorende methodieken. We hebben echter geleerd dat biodiversiteit vooral waardevol is in termen van regulerende ecosysteemdiensten, zoals het klimaat adaptief vermogen van de stad (waterberging), de reinigende capaciteit van de natuur (schone bodem, water en lucht), plaagonderdrukking en CO2-vastlegging. Deze gerichte focus zal in ons toekomstige inzet voor biodiversiteit worden meegenomen.

Vraag 18:

Het lijkt nodig om te komen tot een biodivers stadsontwerp waarbij gebruik wordt gemaakt van bio-mimicry. Wat zijn de vorderingen? Wat leren we van de natuur bij de inrichting van ons stadsontwerp? In welke concrete projecten zien we dit naar voren komen?

Antwoord:

Biomimicry gaat over het imiteren van het leven en het leren van de natuur voor ontwerpen en innovaties. In de Toolbox Natuurinclusief Rotterdam worden richtlijnen en maatregelen aangeboden voor het ontwerpen, ontwikkelen en beheren van de stad, met aandacht voor het welzijn van planten en dieren. Stadsbuurten worden beschouwd als kernbiotopen met gidssoorten zoals de gierzwaluw, het boomblauwtje en de egel. Specifieke maatregelen, zoals neststenen voor de gierzwaluw, worden opgenomen in de toolbox.

Bij het beheer en onderhoud van de stad laten we bladeren steeds meer liggen in plantvakken en bosplantsoenvakken om de bodem te beschermen en bodemleven de kans te geven. Ook wordt bokashi toegepast, een composteringstechniek die de bodem verbetert. Natuurvriendelijke oevers zijn een ander voorbeeld waarbij het natuurlijke systeem in de stad wordt geïntegreerd, omdat natuurlijke oevers niet van nature voorkomen in Rotterdam.

Het Programma Biodiversiteit is verbonden met CityLab010 en biedt advies aan innovatieve start-ups. Vorig jaar ontvingen twee initiatieven subsidie die biomimicry toepassen, zoals het gebruik van bacteriën voor lichtopwekking in het Park van Morgen - Plant-E en Reef's for Us.

Ontwerpen zoals nestkasten en neststenen zijn ook vormen van biomimicry. In de natuur leven vleermuizen in kieren en spleten, terwijl huismussen en gierzwaluwen onder dakgoten en dakpannen nestelen. Vanwege de strakke nieuwbouw en isolatie moeten we de nestkasten op andere manieren implementeren.

Enkele concrete projecten in Rotterdam zijn Bomen voor Bloemhof, De Groene Kaap en Romeynshof, die aandacht besteden aan biodiversiteit en groene initiatieven.

Vraag 19:

Welke resultaten heeft het meer en beter gebruiken van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) de Rotterdamse biodiversiteit opgeleverd?

Antwoord:

Het gebruik van de NDFF heeft geleid tot belangrijke inzichten in de Rotterdamse biodiversiteit, zoals de Natuurindicatiekaart. Dit heeft aangetoond dat er behoefte is aan gestructureerde monitoring van flora en fauna. Sinds de aansluiting van de gemeente bij de NDFF wordt deze ook gebruikt als bron voor ecologisch onderzoek in het kader van gemeentelijke projecten en het beheer van openbaar groen.

Vraag 20:

Welke landschappelijke en stedenbouwkundige onderzoeken en transitievraagstukken zijn uitgevoerd en gepresenteerd op het Ecocity World Summit 2021? Liepen we in deze onderzoeken voorop in de wereld? Welke goede

voorbeelden hebben wij gedeeld met de wereld? Zijn er voorbeelden waarvan wij weten die zijn overgenomen in andere steden? Welke goede voorbeelden die zijn besproken op deze summit hebben wij overgenomen? Hoe gaat dit in de praktijk? Wat hebben we als gemeente Rotterdam gehad aan de deelname aan deze summit?

Antwoord:

Vanwege de coronapandemie is de Ecocity World Summit twee keer verplaatst, en het programma is ook meerdere keren gewijzigd door de TU Delft. Vanuit Rotterdam hebben we onderzoeksvraagstukken ingebracht en tijdens de Summit hebben we voornamelijk geluisterd naar de presentaties van studenten en andere wereldsteden.

Vraag 21:

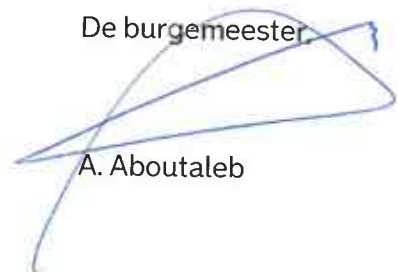
Welke criteria en tools voor biodiversiteit worden n.a.v. de uitvoeringsagenda opgenomen in ontwerpprincipes en het beheer op de korte en lange termijn? Hoe vrijblijvend is dit? In welke ontwerpprincipes zijn deze al opgenomen? Zijn er een aantal voorbeelden die we kunnen inzien? Wat zijn de gevolgen als deze criteria en tools niet worden toegepast?

Antwoord:

De benadering van biotopen, ecologische structuren, gidssoorten, bijbehorende criteria en tools is een denkkader dat momenteel in ontwikkeling is. We zijn bezig met het integreren van deze aanpak in de Rotterdamse Stijl, De Beheeraanpak groen en de richtlijnen voor de bouw. Dit maakt deel uit van de uitvoeringsagenda 2023-2027.

De secretaris,

V.J.M. Poozen

Burgemeester en wethouders van Rotterdam,

De burgemeester

A. Aboutaleb

Bijlage 1

Kernbiotopen	Gidssoorten
Stadsparken (jong en historisch)	zanglijster (struweel/bosplantsoen), icarusblauwtje (grasland, gazon), steenrode heidelibel (oever, vijvers, water)
begraafplaatsen	rosse vleermuis (solitaire bomen, lanen), egel (hagen), ijsvogel (oevers, water)
bos: grotere schaal	boomklever (bosplantsoen), watervleermuis (wateren, bos), bont zandoogje (bosrand)
sportcomplexen	groene specht (bosplantsoen/gazon), icarusblauwtje (gazon), ruige dwergvleermuis (bosplantsoen)
(volks)tuinen	ransuil (solitaire bomen), vos (struweel, tuinen), gehakkelde aurelia (ruigte)
centrum en subcentra	zwarte roodstaart (hoogbouw, gebouwen), gewone dwergvleermuis (gebouwen), steenhommel (groen netwerk)
stadswijken: wijken vooroorlogs	gierzwaluw (19e eeuwse woningen), boomblauwtje (groene gevels), egel (tuinen, binnentereinen)
Tuindorpen	egel (tuinen, hagen, groen netwerk), huismus (gebouwen, tuinen), tweekleurig lieveheersbeestje (groene gevels/netwerk, tuinen)
tuinsteden: wijken 1950 – 1970	Laatvlieger (middelhoogbouw, gebouwen), bunzing (groen netwerk), dagpauwoog
wijken na 1970	gewone dwergvleermuis (gebouwen), atalanta (groene gevels, bosjes), sperwer (groen netwerk, bosjes)
wijken na 1990/2000	huismus, icarusblauwtje (groen netwerk - grasvegetatie), egel (tuinen, hagen, groen netwerk)
duin	nachtegaal (duinstruweel), oranje zandoogje (duingrasland/struweelranden), parnassia (duinvallei)
Bedrijventerrein	scholekster, boomvalk, bruinblauwtje, ruige dwergvleermuis
getijdenrivier de Nieuwe Maas	Fint (water, oever), spindotter (moeras), bever (bosplantsoen, oever, water)
Plassen	roerdomp (moeras), vroege glazenmaker (water, oever), watervleermuis (water, oever)
zoete rivieren: Rotte en Schie	bittervoorn, meervleermuis, hermelijn
veenweide en kleipolders	grutto, waterspitsmuis, zwanenbloem
dijken, waterkeringen en infra bermen	bruin blauwtje, gewone rolklaver/wilde peen, hermelijn

Bijlage 2

Heb jij ze al gezien? **10 van 010.**

Help de natuur in Rotterdam!

- Zorg voor meer en verschillende soorten planten in je tuin of op je balkon
- Plant bomen of struiken in je tuin
- Kies voor planten met bloemen of vruchten
- Kies voor soorten die van nature in Nederland groeien
- Geen tuin of balkon? Zet bloempotten neer, beplant een boomspiegel of leg een goveltuin aan
- Ga de hoogte in! Kies voor klimplanten of een groendak
- Leg een vijver aan of zet een waterbak met planten neer
- Vang regenwater op, bijvoorbeeld in een regenton
- Vermijd chemische bestrijdingsmiddelen en gebruik biologische producten
- Hang een vogelhuisje of insectenhotel op
- Leg een kruidentuin of moestuin aan
- Doe 's nachts je tuinverlichting uit
- Laat bladeren liggen in de herfst, dat zorgt voor een gezonde bodem en een schuilplek voor egels
- Maak in je tuinhek of schutting een doorgang voor kleine dieren
- Laat je je gevel verbouwen? Laat vleermuis- of neststenen in metselen!
- Laat wilde dieren met rust
- Houd je hond aan de lijn in beschermde natuurgebieden
- Laat geen afval of voedselresten achter op straat

www.rotterdam.nl/10van010

Gemeente Rotterdam

Bijlage 3

Beleidsverduidelijking

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gemeente Rotterdam - NM 2022	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
2	Kapitaal: Sociaal-cultureel	39,8	39,7	40,1	41,0	41,3	41,6	41,8	42,3	41,6
3	Voorraad: Maatschappelijke participatie	28,1	28,1	28,1	28,6	28,7	27,0	26,1	26,1	26,2
4	Voorraad: Politieke participatie	39,7	39,1	37,6	40,8	40,8	41,2	41,2	39,7	38,5
5	Voorraad: Economische participatie	22,1	21,6	21,6	22,1	22,1	22,4	22,5	22,6	22,8
6	Voorraad: Kunst en cultuur	58,3	58,3	58,3	58,4	58,4	58,4	58,2	58,3	58,3
7	Voorraad: Gezondheidszorg	44,3	44,5	44,5	43,9	42,9	46,4	47,0	50,6	49,2
8	Voorraad: Onderwijs	44,1	45,1	45,4	48,2	48,2	48,6	49,2	53,3	49,4
9	Voorraad: Veiligheid	25,5	24,6	24,9	23,9	24,4	26,9	27,9	28,0	29,7
10	Voorraad: Woonomgeving	40,7	40,7	40,7	39,2	39,2	39,2	37,6	37,6	37,6
11	Voorraad: Wonen	53,1	53,0	57,6	61,5	64,9	65,2	66,7	65,3	62,9
12	Voorraad: Gezonde leefstijl	42,1	42,1	42,1	43,3	43,3	40,4	41,4	41,4	41,4
13	Kapitaal: Economisch	49,2	49,2	49,5	51,4	52,1	53,2	54,0	55,4	55,4
14	Voorraad: Concurrentievermogen	51,2	50,9	51,1	52,0	52,4	53,3	53,9	54,7	54,5
15	Voorraad: Arbeid	43,5	43,8	44,4	44,8	46,8	50,1	52,7	53,2	53,3
16	Voorraad: Kennis	51,8	51,8	51,8	59,1	59,1	59,2	59,5	59,7	59,9
17	Voorraad: Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden	59,8	59,8	59,8	61,0	61,8	63,0	63,9	64,0	64,0
18	Voorraad: Infrastructuur en bereikbaarheid	39,6	39,8	40,2	40,1	40,6	40,4	40,0	45,4	45,1
19	Kapitaal: Ecologisch	35,2	35,3	35,8	36,8	38,0	38,0	38,7	38,7	38,1
20	Voorraad: Bodem	22,9	22,3	23,2	29,0	31,7	28,9	25,5	27,4	25,3
21	Voorraad: Water	25,0	25,0	26,0	26,0	29,5	29,9	38,7	35,9	37,8
22	Voorraad: Lucht	36,9	37,4	38,2	38,7	38,7	38,7	39,3	39,8	39,7
23	Voorraad: Externe veiligheid en hinder	40,9	40,9	40,9	40,8	40,7	40,5	40,5	40,5	40,5
24	Voorraad: Natuur en landschap	45,7	45,7	45,7	45,7	45,7	45,7	45,7	45,7	45,7
25	Voorraad: Energie	35,8	36,3	37,3	38,8	39,8	40,6	41,3	42,9	43,6
26	Voorraad: Afval en grondstoffen	39,0	39,3	39,0	38,9	39,9	41,8	39,7	38,7	34,3
27	Totaalscore	41,4	41,4	41,8	43,1	43,8	44,3	44,8	45,5	45,0